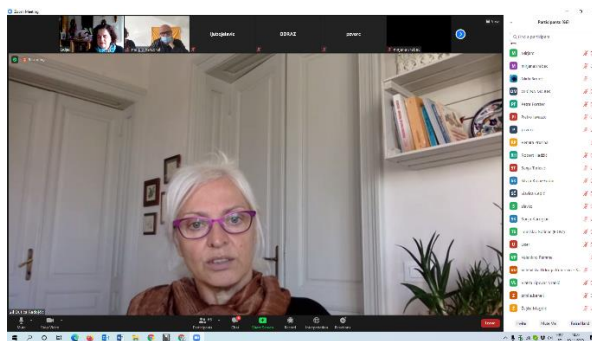
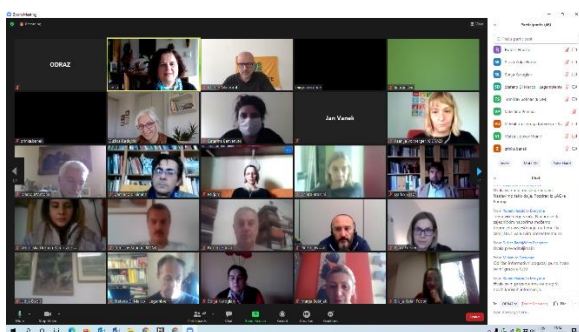

Nacionalni forum o tlu "Kako zaštititi tlo": poljoprivredna tla Hrvatske poprilično „kisela, žedna i jalova”

Alarm je uključen, potrebna hitna reakcija

Udruga Zelena Istra u suradnji s udrugom ODRAZ-Održivi razvoj zajednice organizirala je i online održala 10. studenog 2020. vrlo uspješan i zanimljiv nacionalni forum o tlu pod nazivom "Kako sačuvati tlo". Forum je organiziran u okviru projekta #SOIL4LIFE. Cilj foruma je pokrenuti inicijativu i okupiti nacionalne aktere radi osvještavanja javnosti o problemu degradacije tla te stimulirati donositelje odluka za aktivnosti zaštite. Forumi se planiraju održati u pet europskih gradova, a Forum organiziran u Hrvatskoj je prvi.

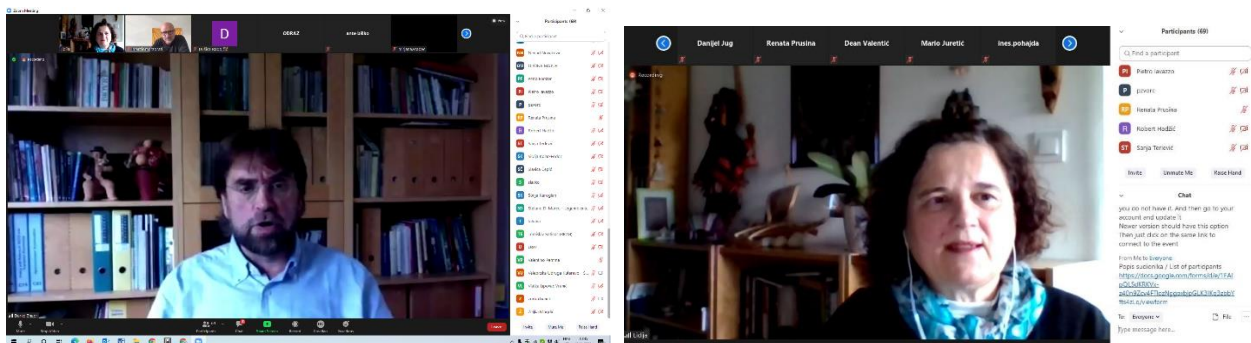
Izuzetno nam je drago što je ova važna tema prepoznata te je 70-ak sudionika pratilo događanje - predstavnici relevantnih ministarstava, instituta i fakulteta, predstavnici raznih udruga i LAG-ova te ostali zainteresirani dionici. Događanje je moderirala direktorica ODRAZ-a **Lidija Pavić-Rogošić**.

U uvodnom dijelu Foruma je **Dušica Radojčić** (Zelena Istra) postavila pitanje što povezuje uspjeh u ublažavanju klimatskih promjena, usporavanje dramatičnog gubitka bioraznolikosti i održivost globalnog sustava proizvodnje hrane te dala odgovor - promjena u načinu na koji postupamo s tlom. Opisala je metode koje se u tu svrhu koriste u projektu SOIL4LIFE te izrazila nadu da će se i u Hrvatskoj uspostaviti suradnja između znanosti, institucija i organizacija civilnog društva. **Marzio Marzorati** (Legambiente) predstavio je potom ciljeve i očekivane rezultate projekta SOIL4LIFE na europskoj razini.

Vrlo zanimljivo predavanje održao je **Darko Znaor**, neovisni agro-okolišni konzultant, koji je govorio o stanju zaštite tla u Hrvatskoj i najnovijim trendovima. Dao je neke ključne podatke o zaštiti tla u Hrvatskoj, koja posjeduje čak 65 vrsta tala, od čega 54% tala pogodnih za obradu.

Upozorio je, da usprkos tome što je u članku 52. Ustava RH navedeno da zemljište (i ostala prirodna bogatstva) imaju osobitu zaštitu RH, to se nažalost ne provodi u praksi. Naveo je da je kvaliteta podataka o stanju i nastojanjima u zaštiti tla posljednjih godina nešto bolja, ali su podaci i dalje oskudni i fragmentirani. Od ukupno 30-ak indikatora stanja tla koje bi trebalo pratiti, u Hrvatskoj se prati svega nekoliko, tako da, na primjer, praćenje bioloških indikatora kvalitete tla gotovo da ne postoji. Problem je i u tome što se podaci ne interpretiraju i ne analiziraju, naročito ne kroz duže razdoblje kako bi se moglo zaključiti o trendovima (osim za Osječko-baranjsku županiju koja sustavno prati kvalitetu tla). Ne postoji ni kritički osvrt na podatke kojim bi se definirao problem. Podatke osim institucija iz javnog sektora prikupljaju i entuzijasti iz akademske zajednice te privatni sektor u komercijalne svrhe. Ključna poljoprivredna izvješća i strategije ne sadrže informacije o stanju tla.

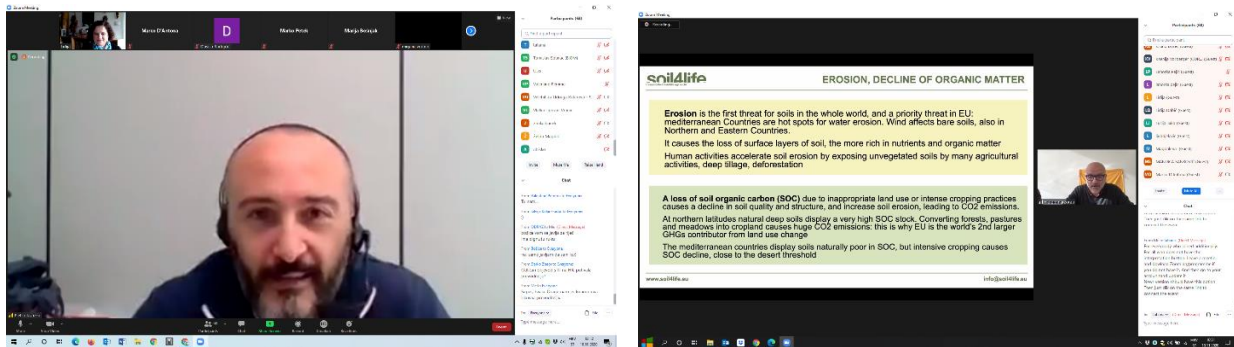
Istraživanja u RH pokazuju da je čak 89% uzoraka tla za podizanje trajnih nasada slabo humozno, u čemu prednjače četiri županije istočne Hrvatske – svega 3% njihovih uzoraka sadrži više od 3,4% humusa u oraničnom sloju tla. Ključne prijetnje zaštiti i plodnosti tla u Hrvatskoj su: (i) uzak plodored, (ii) industrijski uzgoj stoke na velikim farmama, bez – ili, s vrlo malo poljoprivrednog zemljišta, koje koncentriraju proizvodnju gnojiva na uskom području, i koji je, zbog visokih troškova prijevoza, neisplativo koristiti na udaljenijem poljoprivrednom zemljištu te (iii) hidroponski uzgoj – proizvodnja povrća bez tla. Zaključci njegovog izlaganja su sljedeći:

- pedološko bogatstvo RH je izuzetno
- postoji trend poboljšanja obima i kvalitete podataka, ali i dalje samo osnovni pokazatelji, interpretacija podataka ne postoji kao ni kritički osvrt
- postoje vrlo informativni i korisni znanstveni radovi
- premda (poljoprivredno) tlo ima osobitu zaštitu RH, dostupni podaci dovode to u pitanje, a poljoprivredna tla su nam poprilično „kisela, žedna i jalova”.

U nastavku smo čuli nalaze dva pilot projekta provedena u Italiji.

Marco D'Antona iz talijanskog Instituta za zaštitu i istraživanje okoliša prezentirao je rezultate istraživanja za područje grada Rima o zauzimanju tla u urbanom kontekstu. Zauzimanje zemljišta znači promjenu iz prirodnih područja u područja s umjetnim pokrivačem (npr. asfaltiranje). Trendovi zauzimanja zemlje imaju snažan pokretač u izgradnji trgovačkih centara s velikim parkiralištima i skladišta s velikim operativnim površinama, a povezani su i sa strateškim mrežama

prometne infrastrukture EU-a. Izložio je primjer istraživanja i analize pokrivenosti tla u Rimu, koje je rezultiralo mapom brtvljenja tla odnosno kapaciteta tla za prihvat oborina. Na taj način je stvorena pretpostavka za usvajanje novih gradskih građevinskih propisa, kako bi se stvorila veća otpornost na veće količine oborina - posljedica klimatskih promjena, "razotkrile" neke asfaltirane površine kako bi potaknula prirodna "infrastrukturna" rješenja odnosno smanjio pritisak na kanalizacijsku infrastrukturu, koja će se u budućnosti drugačije planirati na temelju podataka njihove mape brtvljenja tla.

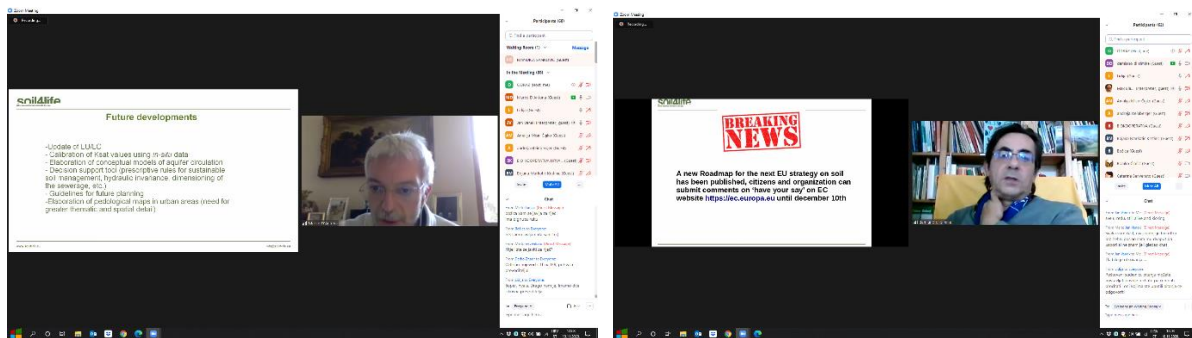
Pietro lavazzo iz Regionalne ustanove za poljoprivredu i šumarstvo govorio je o gubitku organskog ugljika u poljoprivrednom tlu, na primjeru pilot projekta koji se provodio na području Regije Lombardija. "Poljoprivreda je tisućljećima jedan od uzroka propadanja tla. Promjene u korištenju zemljišta i neodrživo upravljanje poljoprivredom izravni su antropogeni uzroci degradacije tla. Međutim, poljoprivreda je također jedan od glavnih izvora rješenja.", napomenuo je i objasnio kakvom se poljoprivredom može utjecati na poboljšanje kvalitete tla. Treba se odmaknuti od konvencionalne poljoprivrede i raditi na obogaćivanju plodoreda s većim brojem i raznolikim vrstama; smanjiti frekvenciju, intenzitet i dubinu obrade tla; kontrolirano upotrebljavati umjetna gnojiva i pesticide (precizna poljoprivreda) te ograničiti uporabu teških strojeva (manje zbijanje).

Na kraju, **Damiano Di Simone** iz talijanske okolišne udruge Legambiente sudionike je upoznao sa zajedničkim prijedlogom organizacija civilnog društva i akademske zajednice "Za Europsku direktivu o zaštiti tla", istaknuvši kako je plodno tlo ograničen, nezamjenjiv i neobnovljiv resurs i svaki njegov gubitak i degradacija predstavlja štetu čije posljedice osjećaju sadašnji i budući naraštaji. Tlo u Europskoj uniji strateški je prirodni resurs za gospodarstvo, dobrobit ljudi i sigurnost hrane. Veliki dio pružanja usluga ekosustava ovisi o tlu, od opskrbe sirovinama do ciklusa vode, ugljika i mineralnih hranjivih tvari. Naglasio je da se projektom SOIL4Life nastoje provesti dva cilja održivog razvoja, br. 11 Održivi gradovi i naselja te br. 15. Život na kopnu, s fokusom na postizanje zdravog tla. Naveo je da je četvrtina europskih tala izložena ozbiljnoj degradaciji. Nadalje, europsko gospodarstvo širi svoj ekološki otisak na tlima mnogim dijelovima planeta, uzrokujući gubitak desetaka milijuna hektara šumskog tla.

U svom je izlaganju naveo da su se posljednjih dvadeset godina pojavili zabrinjavajući trendovi zauzimanja zemljišta na mediteranskom području, koje je pogođeno ubrzanim procesima razvoja stanovanja i turističkog razvoja (pogotovo Iberijski i Balkanski poluotok, Cipar). Urbane i infrastrukturne transformacije uglavnom negativno utječu na poljoprivredna područja. Tijekom

posljednjeg desetljeća trendovi zauzimanja zemljišta se nešto smanjuju zbog ekonomske stagnacije.

Niti u jednom području, kao u zaštiti tla, nema 'bogatijeg' okvira europskih politika, no bez učinkovitih i obvezujućih pravila. Veliki dio proračuna EU-a povezan je s programima koji ovise o tlu: Zajednička poljoprivredna politika - ZPP (*Common Agricultural Policy - CAP*) te Zeleni plan (*Green Deal*). Upravljanje zemljištem i planiranje odvijaju se u skladu sa zakonima država članica, ali usluge ekosustava i klimatske funkcije koje ovise o zdravom tlu predstavljaju zajedničku odgovornost koja prelazi državne granice. EU mora razviti u sklopu sveobuhvatne Direktive o zaštiti tla okvir zajedničkih pravila i obvezujućih ciljeva, koji će moći uvjetovati nacionalne politike i ponašanje građana i poduzeća, kako bi mogli uspješno i vjerodostojno nastaviti provoditi strategije za zaštitu okoliša, biološku raznolikost, sigurnost hrane i zdravlje građana.

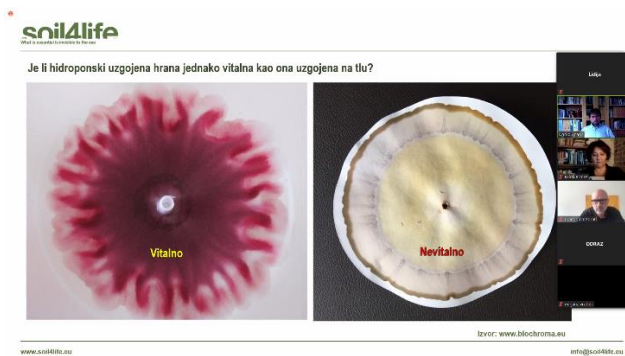

Nakon prezentacija razvila se živa rasprava u kojoj je sudjelovao, između ostalih, Robert Hadžić, koji predstavlja Udrugu OPG-ova 'Život'. Izvijestio je o nastojanjima međunarodnog pokreta 'La Via Campesina', koji okuplja milijune seljaka, malih i srednjih poljoprivrednika, o njihovim aktivnostima vezanim za zaštitu tla.

Riječ je o našem nacionalnom bogatstvu i njime ne upravljamo na održiv način, istaknuo je u raspravi Znaor. Trebamo osvijestiti da je tlo ugroženo, da je tlo resurs koji nije neograničen te je temelj našeg opstanka. Stoga je potrebno kreirati lepezu politika, ali i pritiska građanskog društva i znanstvene zajednice na kreatore politika, da to uzmu u razmatranje i donesu konkretne mjere, zaključio je.

Svi su se sudionici foruma složili kako je potrebno intenzivno i kontinuirano informiranje javnosti o svim problemima i opasnostima vezanima uz degradaciju i potrošnju tla te zajednički zagovarački angažman - znanosti, prakse, institucija i organizacija civilnog društva prema donositeljima odluka.

Tekst pripremili ODRAZ-Održivi razvoj zajednice i Zelena Istra

Projekt SOIL4LIFE je sufinanciran iz EU programa LIFE. Projekt sufinancira i Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Zalihe organskog ugljika u tlu imaju ključnu ulogu u borbi protiv klimatskih promjena. Tlo ima nezamjenjivu ulogu u skladištenju ugljika, budući da mu je kapacitet skladištenja tri puta veći od količine ugljika koja se nalazi u atmosferi i pet puta veći od količina koje sadržava vegetacija na svjetskoj razini. Tlo je, nakon oceana, najveći rezervoar ugljika na Planetu, stoga je potrebno ne samo zadržati već i povećati tu njegovu ulogu i kapacitet skladištenja kako bi se smanjile emisije stakleničkih plinova i usporile klimatske promjene. Smanjivanje količine organskog ugljika u tlu ima za posljedicu smanjivanje plodnosti, ali i ispuštanje ugljičnog dioksida u atmosferu.

Progetto cofinanziato da:

Beneficiario coordinatore

Beneficiari associati

